

WWF Дунавско – Карпатска
програма България
ул. Иван Вазов 38, ап. 3-4
1000 София

Тел. (02) 950 50 40
Тел. (02) 950 50 41
Факс (02) 981 66 40
office@wwfdcp.bg
http://wwf.bg

Натура 2000 – мрежа или сбор от зони

Анализ на свързаността на целеви зони с други Натура 2000 места

Резюме

Цел на анализа

Анализът бе извършен в рамките на проект “Възстановяване и опазване на крайречни гори (тип местообитание *91E0) в защитени зони по НАТУРА 2000 и моделни територии в България“, LIFE13 NAT/BG/000801. По конкретно, във връзка с изпълнението на Дейност А5: *Анализ на свързаността на целеви зони с други Натура 2000 места*. За да се подобри екологичната свързаност на защитените зони от мрежата Натура 2000, Директивата за местообитанията изисква от страните членки да се погрижат при устройственото планиране, да се насърчи управление и опазване на характеристики на ландшафта, които са от значение за флората и фауната. Това изискване е залегнало и в българското законодателство, но първоначалните очаквания преди анализа бяха, че то остава за сега само на хартия.

Изпълнението на тази дейност е тестово за бъдеща работа по проблемите на свързаността на защитените зони. Анализът беше направен на река Марица с други 4 защитени зони. Това са защитените зони Чирпански възвишения, Оризища – Цалапица, Река Мечка и река Чинар Дере.

Метод на работа

Работата бе извършена в следната последователност:

1. Избор на 10 „фокус“ видове от различни групи, обект на опазване в защитена зона (33) Река Марица, за които структурната или функционална свързаност с други защитени зони е от решаващо значение при миграция, разселване, уязвимост от фрагментация, установяване на нови местообитания при риск от климатични промени.

2. За избраните видовете - идентифициране на техните специфични основни изисквания за ландшафта (напр. типове местообитания по степен на пригодност, типове бариерни елементи, прагови стойности на площи, дължини и т.н. на предните два критерия, и др.), които осигуряват пропускливост, функционална или структурна свързаност между зоните.
3. Картиране чрез ГИС на основните елементи, касаещи структурната и функционална свързаност на разглежданите зони. Целта е установяване кои територии отговарят на изискванията на видовете за придвижване между зоните.
4. Анализ на плановите документи регламентиращи дейностите в съответните територии: областен план за развитие, общински планове за развитие, горскостопански планове, общи устройствени планове и др. Извежда се следната информация: предназначение на земята и планове за територията в съответния планов документ.
5. Идентифициране на сега действащи или потенциални заплахи за промяна на предназначението на свързващите територии.
6. Изготвяне на препоръки за устройство на територията, които да гарантират защитата на биокоридорите.
7. Идентифициране на потенциални места, подходящи за бъдещи консервационни дейности с цел подобряване на пропускливостта, функционалната или структурна свързаност между зоните.

Резултатите накратко

Видовете са: маришка мряна, южен гребенест тритон, червенокоремна бумка Пъстър смок, шипобедрена костенурка, шипоопашата костенурка, обикновена блатна костенурка, видра, пъстър пор, лалугер.

Свързващите елементи между зоните са известни като биокоридори. В таблицата по-долу са разгледани кои елементи на ландшафта са важни за съответните видове

Свързващи елементи	За кои видове се отнасят	По-подробно описание/местообитания
	Маришка мряна	Средните и горните течение на реките в участъци с бързо течение и пясъчно-чакълесто или каменисто дъно

Реки	Обикновена блатна костенурка	Равнинни или планински реки с растителност от <i>Ranunculion fluitantis</i> и <i>Callitricho-Batrachion</i> Реки с кални брегове с <i>Chenopodium rubri</i> и <i>Bidention</i> р.р.
	видра	Сладководни басейни, предимно обрасли с гъста растителност или с трудно достъпни скалисти брегове и прилежащата им брегова ивица с ширина 20 - 100 метра. От особено значение са пълноводни реки, канали.
Стоящи води	Южен гребенест тритон Обикновена блатна костенурка	Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от Chara. 3140 Естествени еутрофни езера с растителност от типа <i>Magnopotamion</i> или <i>Hydrocharition</i> . Затони, стари речни корита и изоставени баластиери.
	Червенокоремна бумка	Естествени и изкуствени езера, реки, потоци, канали, временни локви и др. Предпочита водоими с обилна растителност.
	видра	микроязовири
Редки гори и храсти	Пъстър смок	Редки гори и храсти или със степна растителност, валози долове, синури. Рядко навлиза в покрайнините на влажни зони.
	Шипобедрена и Шипоопашата сухоземна костенурка	Западно евразийски листопадни храсталаци (гъсталаци) на келяв габър, драка, люляк и др. Твърдолистни храсталаци Термофилни и субмедитерански дъбови гори (космат дъб, цер, благун) Смесени термофилни гори (келяв габър, мъждрян, липа, клен и др.)
Крайречни гори	видра	
Открити територии с естествена растителност	Шипобедрена и Шипоопашата сухоземна костенурка	Тревисти и степни съобщества на сухи варовити терени
	Пъстър пор	Пустеещи земи, каменисти места, храсталаци, лозя, градини, селски дворове ливади пасища суходолия, каньони и др.
	Лалугер	Открити необработваеми места, покрити с ниска тревна растителност (ливади, пасища, сухи степи, покрайнините на обработваемите полета, покрай пътища и др.).

Анализираните планови документи са: областен план за развитие, областна устройствена схема, общински планове за развитие, общи устройствени планове, План за управление на речните басейни, и др. Изведена е следната информация:

- Информация за предназначението и трайното ползване на териториите, които имат значение за пространственото свързване на защитените зони;

- Планирани промени в предназначението и трайното ползване на разглежданите територии, както и значими инвестиционни намерения;
- Мерки и механизми за защита на свързващите елементи на ландшафта отразени в различните планови документи.

Заключения от анализа на плановите документи

- Териториалният обхват и статута на защитените зони от Натура 2000 е отразен в повечето от плановете, най-вече поради законовите ограничения за териториално развитие в тях и потенциала за екотуризъм. Не се отчитат обаче свързващите елементи на ландшафта в терени без специален законов статут. Добрите изключения от тази тенденция са мерките за подобряване на екологичния статус на водите в ПУРБ и концепцията за Общинска екологична мрежа на Община Марица.
- Често мерките в ОНР, свързани с дейности по управлението на речните корита се измерват с прости и еднозначни индикатори като брой/ км. почистени речни корита/ дерета.
- Предвидените мерки за развитие на зелените системи на населените места в много случаи са логически отделени от мерките за опазване на биологичното разнообразие и защитените територии/ зони.
- Част от разглежданите плановете за новият планов период отчитат загриженост към въздействието от изменението в климата. Мерките за адаптация обаче са свързани предимно с техническата защитна инфраструктура. Потенциалът за адаптация на ландшафтно и екосистемно ниво не се отчита.
- Плановете и стратегиите за периода 2014-2020 са много по-конкретни по отношение на финансовите си параметри, вероятно поради повишения капацитет на общините и областните администрации да боравят с проектно финансиране. В същото време почти не могат да се открият конкретни финансови предвиждания за мерки, насочени към биологичното разнообразие.

Може да се направи общото заключение, че чл. 30. ал. 2 от ЗБР не се прилага или се прилага в ограничени случаи.

Заплахи за биокоридорите

Основни заплахи за свързващите биокоридори са изсичане на крайбрежната дървесна растителност, забентване и изграждане на МВЕЦ, фрагментиране от пътна инфраструктура, пресушаване, опожаряване, промяна на начина на трайно ползване, урбанизиране, разораване на пасища, ливади и мери, замърсяване, изграждане на соларни паркове и кариери за инертни материали във водните течения.

Специфични заплахи, установени в плановите документи са:

- Промяна в предназначението на терени през които преминават, или са в непосредствена близост, до основните биологични коридори на ЗЗ Река Марица BG0000578 със съседните ЗЗ. Примери са нови многофункционални зони около главен път Е80 Пловдив- Пазарджик.
- Мерки за защита от наводнения или хидромелиоративни мерки, несъобразени с екологичните цели на съответната територия. Такива могат да бъдат напр. премахване на крайречна растителност или изграждане на прагове по протежението на р. Мартинка, р. Текирска, р. Омуровска, р. Потока, р. Мечка и р. Чинар дере.
- Интензивно земеделско или друго ползване на терените в непосредствена близост до преминаванията под АМ Тракия.

Препоръки за устройство на територията, които да гарантират защитата на свързващите територии

- Интегриране на предвижданията на чл. 30, ал. 2 от ЗБР в новите общи устройствени планове и устройствени схеми на общинско и по-високо териториално ниво: Конкретните пространствени решения за опазване и поддържане на свързващите елементи на ландшафта могат да бъдат разнообразни и зависят на първо място от волята на администрацията-възложител, както и от степента на информираност на експертните екипи изготвящи съответния проект. Вероятно в много случаи ще е необходим компромис между целите за урбанистично развитие и екологичните цели за територията.
- Съществуващите елементи на ландшафта с естествена или полу-естествена растителност приоритетно да се отнасят към терени с функционално предназначение за гори и зелени площи в съответните устройствени планове. Доколкото е възможно, тяхното предназначение да не бъде преобразувано в жилищни, производствени или други урбанизирани площи, като се следи за пространствената им свързаност. Това важи за реките и техните брегове, оводнени стари речни корита, влажни зони, заливни речни тераси, полезащитни пояси и друга горска растителност в равнините.
- Общинските и областните планове за развитие да включват мерки за поддържане и възстановяване на защитените зони и зелените връзки между тях. Това ще позволи по-лесното аргументиране на финансирането с публични средства на възстановителни проекти.
- Интегрирането на Националната екологична мрежа като екосистемна мярка за адаптация към изменението на климата в планови документи и стратегии.

Документи

1. Доклад за изискванията на биокоридорите между 33 BG0000628 – Чирпански възвишения, 33 BG0000436 – Река Мечка, 33 BG0000438 – Река Чинардере и 33 BG0002086 – Оризища Цалапица със 33 BG0000578 – Река Марица
2. Карти на анализирани зони – обща и поотделно за всяко от 4-те зони със зона Река Марица.
3. Анализ на плановите документи регламентиращи дейностите в свързващите елементи на ландшафта между защитени зони от Натура 2000
4. Доклад от анализа на горските територии свързващи изследваните защитени зони.

